

JUDICIAL REVIEW

- 1) uniwersalny charakter badania konstytucyjności w zakresie przedmiotowym albowiem odnosi się on do wszystkich aktów prawnych i działań podejmowanych przez wszystkie struktury władzy . Przy tym założeniu każde naruszenie norm prawnych czy też działanie pozbawione podstawy prawnej jest pogwałceniem konstytucji. Badanie to odbywa się bez potrzeby sięgania do odrębnych procedur .
- 2) zdekoncentrowany charakter tego badania , gdyż do jego przeprowadzenia jest uprawniony każdy sąd w związku z prowadzoną sprawą . Może ono obejmować analizę aktów prawnych zarówno rangi federalnej jak i stanowej pod względem ich zgodności z konstytucjami stanowymi i federalnymi .
- 3) konkretny charakter badania konstytucyjności , gdyż może ono być zainicjowane przez stronę , która w trakcie rozpoznawania jej sprawy podniesie zarzut niezgodności z konstytucją normy stanowiącej podstawę orzekania. W takim wypadku na sędzie orzekającym w sprawie spoczywa obowiązek rozstrzygnięcia zasadności podnoszonego zarzutu.
- 4) względny charakter kontroli .

Model austriacki

- utworzenie wyodrębnionego spośród organu wymiaru sprawiedliwości *quasi* sądowego organu jurysdykcyjnej ochrony konstytucji , którego zakres przedmiotowy obejmował zarówno badanie zgodności aktów ustawodawczych z konstytucją jak również zajmowanie stanowiska w sporach dotyczących wykładni konstytucji.
- Ponadto inicjatywa wszczęcia postępowania w tej materii należała do niewielkiego kręgu podmiotów . Kontrola ta obejmowała badanie kwestionowanej normy nie
- w związku ze stosowaniem prawa w konkretnym przypadku , lecz w oderwaniu
- od niego , co stwarzało sytuację , że w istocie była ona abstrakcyjną kontrolą norm.
- Charakter ostateczny jaki został przyznany orzeczeniom trybunału sprawiał , że nie była przewidziana dla tych rozstrzygnięć żadna droga odwoławcza.
- Poza tym orzeczenie takie skutkowało uchyleniem normy uznanej za niezgodną z konstytucją ze skutkiem *erga omnes*
- Tym sposobem trybunał konstytucyjny sprawował kontrolę
- o charakterze abstrakcyjnym i incydentalnym

Kompetencje TK

- Kontrola hierarchicznej zgodności prawa
- Kontrola zgodności działalności celów, działalności partii politycznych z konstytucją
- Rozstrzyganie sporów kompetencyjnych między centralnymi organami państwa
- Stwierdzanie czasowej niemożności sprawowania urzędu przez prezydenta (art. 131)

Pojęcie aktu normatywnego

- Przyjęte przez TK kryterium oceny normatywności aktu, odwołuje się do występujących w teorii prawa poglądów dotyczących koniecznych cech normy prawnej. Zgodnie z przeważającymi poglądami tymi cechami różniącymi normy prawne od innych reguł społecznych są m.in. ich generalny i jednocześnie abstrakcyjny charakter.
-
- Cecha generalności dotyczy tej części normy prawnej, którą określa się jako hipotezę (określenie adresata a także warunków zastosowania normy) i zobowiązuje organ prawotwórczy do takiego konstruowania normy, w której adresat, jak również okoliczności zastosowania normy będą określone rodzajowo a nie indywidualnie. Adresat winien być określony jako element klasy podmiotów wyodrębnionych ze względu na określoną cechę lub cechy. W jednej ze swoich publikacji Z. Ziemiński ("Akt normatywny" czy "akt prawotwórczy" – "PiP" 1993, z. 11-12, s. 96-98) pisze o tym następująco: "Jeżeli normę postępowania sprowadzimy ostatecznie do struktury wzorcowej" A w okolicznościach B powinien czynić (nie czynić) C, "... to w przypadku, gdy zmienne A oraz B zastąpimy jakimiś nazwami generalnymi (rodzajowymi), norma tak powstała uważana jest za normę generalną, natomiast gdy zastąpimy nazwami indywidualnymi (imionami własnymi, dokładną datą, itp.), to powstała w wyniku takiego podstawienia normę uważa się za normę indywidualną...".
-
- Abstrakcyjność dotyczy przedmiotu normy określającego należne zachowanie się adresata. Przedmiotem normy prawnej winna być klasa zachowań się, nie zaś konkretne zachowanie się adresata. Konsekwencją abstrakcyjności normy jest jej powtarzalność – to, że nie ulega umorzeniu czy "skonsumowaniu" poprzez jednorazowe zastosowanie. U 5/94

Pojecie aktu normatywnego

- można mówić o ukształtowaniu się w jego orzeczeniach istotnych stałych elementów określonej doktryny aktu normatywnego. Do elementów tych należy zaliczyć:
 - 1) rozstrzygające znaczenie treści a nie formy aktu jako kryterium oceny jego normatywności (definicja materialna),
 - 2) konkretny charakter tego rodzaju oceny, biorącej pod uwagę także systemowe powiązania danego aktu z innymi aktami systemu prawnego uznawanymi niewątpliwie za normatywne,
 - 3) wątpliwości co do normatywnego charakteru niektórych aktów prawnych wydają się być nieodłączną cechą systemu prawnego. SK 1/01

Istota kontroli norm

- jego zadaniem nie jest orzekanie o merytorycznej trafności rozwiązań przyjmowanych przez ustawodawcę. Do kompetencji ustawodawcy należy stanowienie prawa odpowiadającego założonym celom politycznym i gospodarczym oraz przyjmowanie takich rozwiązań prawnych, które jego zdaniem będą najlepiej służyły realizacji tych celów (zob. zwłaszcza *orzeczenia z: 7 grudnia 1993 r., K. 7/93, OTK w 1993 r., cz. II, s. 410; 12 stycznia 1995 r., K. 12/94, OTK w 1995 r., cz. I, s. 27; 4 października 1995 r., K. 8/95, OTK ZU nr 1/1995, s. 56 i z 9 stycznia 1996 r., K. 18/95, OTK ZU nr 1/1996, s. 13*). Dopiero gdy ustawodawca wyjdzie poza te ramy swobody działania i naruszy określoną normę, zasadę lub wartość konstytucyjną dopuszczalna jest ingerencja Trybunału Konstytucyjnego. K 19/06

Pytanie prawne

- Pytanie prawne jest więc w swojej istocie środkiem służącym sądom do wszczynania przed Trybunałem Konstytucyjnym procedury kontroli norm prawnych, zmierzającej do wyeliminowania z systemu norm prawnych pozostających w sprzeczności z normami hierarchicznie wyższymi. W świetle zastrzeżenia sformułowanego w art. 193 Konstytucji, korzystanie przez sąd z tego rodzaju środka prawnego warunkowane jest tym, aby od udzielonej przez Trybunał Konstytucyjny odpowiedzi na postawione pytanie uzależnione było rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Innymi słowy, przedmiotem pytania prawnego winno być tego rodzaju zagadnienie prawne, którego rozwiązanie możliwe jest wyłącznie przez wyrok Trybunału Konstytucyjnego, uznający kwestionowany przepis za zgodny z unormowaniem wyższego rzędu, bądź też stwierdzający jego niezgodność, skutkującą uchynieniem wadliwego przepisu. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, oprócz skutków oddziaływujących w płaszczyźnie generalnej (*erga omnes*), umożliwić ma więc jednocześnie rozstrzygnięcie jednostkowej sprawy, w związku z którą sformułowane zostało pytanie prawne. P 22/02

Przesłanka funkcjonalna

- Charakterystyczna dla instytucji pytań prawnych, jako procedury konkretnej kontroli konstytucyjności prawa, jest przesłanka funkcjonalna, ujmowana w postaci relewantnej (tj. prawnie doniosłej) relacji pomiędzy odpowiedzią na pytanie a rozstrzygnięciem sprawy. Obejmuje ona m.in. konieczność wykazania, że zastrzeżenia te są obiektywnie uzasadnione oraz na tyle istotne, iż zachodzi potrzeba ich wyjaśnienia w ramach procedury pytań prawnych do TK. Jeżeli zatem sąd orzekający posiada wątpliwości natury konstytucyjnej co do treści przepisu, który będzie stosował w konkretnej sprawie, powinien w pierwszej kolejności dążyć do ich usunięcia w drodze przyjętych w orzecznictwie i nauce prawa reguł interpretacyjnych. Ważne w takim stanie rzeczy jest ustalenie czy w analizowanym przypadku istnieje możliwość interpretacji stosowanych przepisów w zgodzie z Konstytucją P 1/03

Skarga konstytucyjna

- ramy kontroli konstytucyjnej w trybie skargowym są ściśle oznaczone. Z jednej strony wyznacza je warunek, by kwestionowany przepis ustawy (lub innego aktu normatywnego) stanowił podstawę ostatecznego orzeczenia sądu (lub organu administracji), z drugiej zaś – by orzeczenie to naruszało konstytucyjne wolności lub prawa skarżącego. Wskazane w art. 79 ust. 1 Konstytucji przesłanki determinują dopuszczalność skargi konstytucyjnej. Z jednej strony pozwalają – na użytek każdej konkretnej sprawy – jednoznacznie wskazać ewentualny przedmiot kontroli, z drugiej zaś – w sposób abstrakcyjny – wyznaczają wzorce kontroli konstytucyjnej w postępowaniu skargowym. SK 11/01